

# WILLIAM STYRON - SOPHIINA VOLBA

## LITERÁRNÍ TEORIE

### Literární druh a žánr:

psychologický román (próza, epika); koncentračnická próza

### Literární směr:

vydáno r. 1979 - střední období autorovy tvorby; 2. vlna poválečné prózy

### Slovní zásoba:

převažuje spisovný jazyk; občas hovorové až vulgární výrazy

### Stylistická charakteristika textu:

velmi dlouhá a náročná souvětí (poměrně složitý jazyk pro čtenáře); často skryté významy; občas delší monology jedné postavy

### Vypravěč:

vypravěčem je částečně sám autor jako nezávislý pozorovatel děje (-er forma); v některých částech díla (např. při popisování Sophiiných zážitků z koncentračního tábora) je vypravěčem hl. hrdina Stingo (který je však také zpodobněním autora) – tyto pasáže jsou vyprávěny v -ich formě

### Postavy:

STINGO (sám autor – William Styron): mladý novinář a začínající spisovatel; pochází z amerického Jihu; okouzlí ho Sophie; SOPHIE ZAWISTOWSKÁ: krásná Polka; žije s Nathanem, kterého miluje; NATHAN LANDAU: psychicky narušený (schizofrenie); narkoman; miluje Sophii; má občasné záchvaty zlosti a zuřivosti

### Děj:

příběh začíná vyprávěním mladého jižanského novináře a začínajícího spisovatele Stinga (zpodobnění samotného autora - Williama Styrona) o tom, jak se učil psát → Stingo byl propuštěn z dobré novinářské pozice → jelikož mu ale práce stejně vadila, nebyl naštván, ba naopak → nastěhoval se do brooklynského penzionu a začal přemýšlet o návratu domů, na americký jih → v domě však potkává mladý milenecký pár, krásnou polskou imigrantku Sophii Zawistowskou a podivínského Nathana Landaua → brzy se do Sophie zamiluje a zároveň poznává krutou Nathanovu povahu, která se mění z minuty na minutu → je svědkem mnoha Nathanových výbuchů zlosti, a tak se k němu Sophie často uchyluje a povídá si s ním → Stingo se tak z jejího vyprávění dozvídá o její pohnuté minulosti, o dětství v Polsku a o válce, kdy přežila koncentrační tábor Osvětim a byla zde nucena učinit nejtěžší životní volbu, kdy se musela na příkaz nacistického lékaře vzdát jednoho ze svých dvou dětí → rozhodla se nechat si syna, který měl větší šanci na přežití, a obětovala malou dceru (tato událost Sophii navždy poznamenala) → Stingo se od ní také dozvídá, že Nathan je psychicky narušený narkoman → po Nathanově posledním výbuchu zlosti se Stingo rozhodne odcestovat se Sophií domů na jih → daří se mu Sophii po určité době utěšovat, ale ona Nathana bezmezně miluje a nedokáže bez něho žít → jednoho dne se rozhodne utéct zpět do New Yorku, kde se znovu setkává s Nathanem → ani jeden z nich však nemůže dál žít podobným životem, a tak oba spáchají sebevraždu

### Prostor:

Brooklyn (New York)

### Čas:

rok 1947

### Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

psychické následky války (holocaustu); podrobný psychologický rozbor tří odlišných lidí

## LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

### Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

2. světová válka (1939-1945); tzv. studená válka – napjatý stav mezi socialistickými a demokratickými mocnostmi (1947-1991); Kubánská krize (1962); americký prezident John Fitzgerald Kennedy je zavražděn v Dallasu (1963); Válka ve Vietnamu s americkou účastí (1964-1975); vůdce hnutí za občanská práva černochů Martin Luther King zavražděn v americkém Memphisu (1968); sovětská invaze do Afghánistánu (1979-1989)

### Základní principy fungování společnosti v dané době:

strach společnosti z ozbrojeného konfliktu mezi SSSR a USA

### Kontext dalších druhů umění:

HUDBA: Frank Sinatra (1915-1998); Johnny Cash (1932-2003); MALBA: Andy Warhol (1928-1987); FILM: Marlon Brando (1924-2004); Jack Nicholson (1937); Robert Redford (1936); Elizabeth Taylorová (1932-2011)

### Kontext literárního vývoje:

probíhá 2. vlna poválečné prózy

## AUTOR

### Život autora:

William Styron (1925-2006) – americký prozaik a čelný představitel tzv. jižanské prózy; za jeho největší literární úspěch bývá považován román Sophiina volba; nar. se r. 1926 v Newport News v americké státě Virginia → za 2. světové války sloužil v americké armádě a účastnil se bojů v Tichomoří → po válce studoval na Dukeově univerzitě → práce pro různá nakladatelství → začátek vlastní literární tvorby → v r. 1968 obdržel Pulitzerovu cenu → r. 1979 vyšlo jeho nejznámější dílo, psychologický román Sophiina volba → zemřel r. 2006

### Vlivy na dané dílo:

2. světová válka (holocaust)

### Vlivy na jeho tvorbu:

jižanská literatura (William Faulkner, aj.); rasismus

### Další autorova tvorba:

tvořil především romány s jižanskou tematikou; např. Ulehni v temnotách; Doznání Nata Turnera (za tuto knihu obdržel r. 1968 Pulitzerovu cenu); POVÍDKY: Ráno na pobřeží

### Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: Sophiina volba (film USA/Velké Británie; 1982) – hraji: Meryl Streepová (Oscar za hl. roli), Kevin Kline, aj. - film obdržel 1 Oscara a 4 nominace

## LITERÁRNÍ KRITIKA

### Dobové vnímání díla a jeho proměny:

Sophiina volba je vnímána jako jedno z nejvýznamnějších literárních děl 20. století i celé poválečné literatury - 82. místo v žebříčku 100 nejdůležitějších knih 20. století podle franc. deníku Le Monde

## SROVNÁNÍ

### Srovnání s vybraným literárním dílem:

Arnošt Lustig – Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou (také psychologicky laděný příběh s tematikou holocaustu s ženskou hrdinkou; rozdílem je, že Sophiina volba se odehrává až po válce, zatímco tento příběh probíhá přímo za 2. svět. války, jde tedy o klasickou koncentračnickou prózu)

**román** - prozaický epický žánr; delší rozsah a komplikovanější děj než povídka nebo novela; příběh zpravidla obsahuje více postav

**psychologická próza** - próza, která je založena na často velice detailním rozboru psychiky postav

**koncentračnická próza** - próza, která se zabývá tematikou holocaustu za 2.svět.války (vyhlazování Židů v koncentračních táborech); např. Arnošt Lustig, Erich Maria Remarque, aj.

**2. vlna poválečné prózy** - pozdější období od konce 2.svět.války; důraz na psychiku jedince; události jsou brány v širších souvislostech = odlišnost od precizněji zaměřených autorů 1.vlny poválečné prózy; např. Arnošt Lustig nebo William Styron

**jižanská próza** - próza v amerických jižanských státech nebo próza s tematikou tohoto území (rodina, jižanská historie, náboženství, sociální rozdíly, rasismus, apod.); probíhala zejména v 19. a 20. století; PŘEDSTAVITELÉ: např. Mark Twain, William Faulkner, Tennessee Williams, William Styron nebo John Steinbeck